

Dr. Matja Murko, slavist, primerjalni slovstveni zgodovinar in etnograf.

Dr. Pavel Pestotnik, organizator sokolstva in politik, roj. 1879 v Kostanju pri Smartnem v Tuhinjski dolini.

Srečko Magolič, roj. l. 1880 v Ljubljani, tehnični vodja v Narodni tiskarni v Ljubljani, l. 1890 upravitelj tiskarne D. Hribarja v Celju. Urejeval je humoristične liste Skrata, Rogača in Ježa. Njegovi psevdonimi: Žane z Iblane, Boltatu Pepe, Ertaučku Gusti, Kurenčkova Neška. Je najplodovitejši slovenski slikar samouk starejše dobe.

Radivoj Peterlin-Petruška (Franc), pesnik in potopisec, roj. l. 1879, član Kettejeve »Zadruga« v Novem mestu. Zbežal je l. 1902 iz avstrijske vojske v Rusijo in tam ostal 14 let kot domači učitelj, l. 1919 pa je bil knjigovodja v Narodni banki v Caricinu (kasneje Stalingrad, danes Volgograd). V PV je objavil več svojih potopisov, med drugim: »V gorah Kavkaza« (l. 1905).

Dr. Fran Eller, pravnik, roj. l. 1873 v Dev. Mariji na Zili, redni profesor na ljubljanski univerzi. Kot študent na Dunaju se je udeleževal prizadevanja slovenske moderne kot pesnik in prozalist.

Ivan Macher, prirodopisec, roj. l. 1875 v Skofji Loki, umrl l. 1919 v Ljubljani, pisatelj učnih knjig, navdušen planinec, od l. 1896 nekaj let blagajnik SPD, nato ves čas njegov podpredsednik.

Hugo Roblek, roj. 1871, lekarnar, narodni borec in planinec, l. 1919 je s slovenskimi borci branil Področje. Umrl je l. 1920 v Trstu, ko je skočil iz gorečega po fašistih zažganega Narodnega doma. Z Aljažem je polagal temelje slovenskemu planinstvu na Gorenjskem, ustanovitelj in predsednik radovljiške podružnice, markiral je ves Bohinjski kot, njegove zveze s Tolminom, okolico Bleda in Radovljice. Po njem se imenuje Roblekov dom na Begunjsčici, zgrajen l. 1932 s sredstvi iz njegove zapuščine, ki jo je volil radovljiški podružnici SPD.

ANTON MLAČNIK*

Pogled z Raduhe

*Tam, kjer Raduha prekrasna,
vsa ponosna veličastna
pod oblake mi kipi,
kjer se v soncu sneg blišči,
Tam, kjer teče mi Savinja
in me na mlade dni spominja,
tam leži mi rojstna vas,
mojih dni mladostnih kras.*

*Raduha mi veličastna
kako si ti planina krasna!
Saj iz tvojih se pečin
odpre pogled na sto planin.
Širom te slovenske zemlje
in še dateč preko meje,
kjer prebiva naša kri,
kjer rod slovenski še živi.*

*Vesel oziram se v planjave,
ki kipe mi gor v višave,
kjer priča mi očak Triglav,
da naš rod je čvrst in zdrav.
Vsak se tega naj zaveda
in vedro naj v bodočnost gleda.
Ponosno kot Triglav stoji,
slovenski narod naj živi.*

* Gl. beležbo PV str. 651.

Ob arhivu savinjske planinske podružnice

Zapiske ob ostankih arhiva savinjske podružnice sem zbral zato, da bi ob izročilih prejšnjih let pregledal delo PD Celje v povojnih 18 letih. Stvari nisem mogel izčrpati, kakor sem si zamislil, vsaj ne doslej.

Pri tem naj pripomnim, da je prof. Janko Orožen že pred vojno napisal zgodovino savinjske podružnice SPD — ob 40-letnici. Rokopis je branil dr. Milko Hrašovec, pred desetimi leti pa ga je izročil meni. Za 60-letnico je prof. Orožen obdelal obdobje 1933—1953, letos pa nadaljeval še delo za obdobje 1953—1963. Ker je zelo obširno, PV spisa ne more priobčiti.

Tine Orel

Prav je, da nekaj zapišemo ob razmeroma visokem jubileju savinjskega planinstva. Ne zaradi nečimrnosti ali zato, da bi se tajali od samozadovoljstva ali se grenili ob neuspeh, niti ne v skromno opombo tistih, ki so našo planinsko organizacijo spravili na noge. Predvsem zaradi živih, njim v izpodbudo, saj naloge, ki jih je planinska organizacija na tem predelu slovenskega narodnega ozemlja prevzela oziroma morala prevzeti, še niso izpolnjene in nič ne kaže, da bodo v kratkem. Prav zato je treba pogledati nazaj: kljub vsem težavam se je vendarle nekaj storilo tudi za napredek celotne savinjske pokrajine. Če bi ne bilo zavednih, trmasto prepričanih ljudi, da pokrajina to zasluži, bi bila zamuda pri napredku še večja, še bolj občutna.

Le nekaj mesecev po ustanovitvi osrednjega SPD v Ljubljani, ki danes nosi ponosni naslov PD Ljubljana-matica, je bila ustanovljena »Savinjska podružnica SPD s sedežem v Mozirju«. 20. avgusta 1893 je bilo »osnovno zborovanje«, zapisnik o njem nam je še ohranjen. Ustanovitelj je bil Franc Kocbek, gornjegrajski učitelj. Delo se je pravzaprav moralo pričeti nekako istočasno kot v Ljubljani, saj je Kocbek na osnovnem zborovanju že lahko poročal o novi poti na Okreščji, o spominskih knjigah in o novih potih, ki jih je zaznamoval. Komaj 40 udov je štela podružnica ob ustanovitvi, med njimi je bil tudi pesnik Anton Askerc, ki se je zavzemal ob ustanovitvi zlasti za slovensko smer nove podružnice. Kocbeku je z nasveti pomagal tudi dr. Johannes Frischauf, sicer Nemeec, a po svojih nazorih odkrito in pošteno naklonjen Slovencem. Podčrtajmo zlasti to, da je bil sedež podružnice v Mozirju, ne v Celju, ki je imelo tedaj močno nemški in nemčurski značaj in ga je utrjevalo med drugim s celj-

sko sekcijo D. u. Ö. A. V., o katere obstoju pričajo še danes sem in tja nekateri obledeli napisni na kažipotnih skalah okoli Ojstrice in drugod. Celjski Nemci so bili prepričani, da bo planinski teren ostal njihov. »Čemu pa bi služili slovenski kažipotji, saj v gore hodi samo nemški moščan, nemška gospoda!«

Namen savinjske podružnice pa je bil vzgojiti tudi v naših ljudeh smisel za gore, jih odpreti čim širšim množicam in jim s slovenskimi deli dati slovenski značaj.

Če je to hotela doseči, je morala graditi nove kočje in nova pota, z njimi prekositi to, kar je naredila celjska sekcija D. u. Ö. A. V. v 80 letih prejšnjega stoletja. Zato so že na ustanovnem zborovanju govorili o novih kočah na Korošici in na Okrešlju. Upoštevanja je vredno dejstvo, da so znali ceniti literarno planinsko delo kot sestavni del planinstva in s tem vzdržali korak z nemškim in evropskim planinstvom, ki se je organizirano pojavilo 30 do 40 let pred našim. Važno se jim je zdelo, da določijo svojemu področju ime. Odlučili so se za Savinjske Alpe, malo po Frischaufovem nazivu »Die Sanntaler Alpen«, malo po geografsko hidrografskem kriteriju. Za ime Grinтовci najbrž niso vedeli, tuje poimenovanje »Kamniške Alpe« pa jim iz lokalnih ozirov ni prijalo. Področje podružnice je bilo izredno obširno.

Poudarimo zvestobo in požrtvovalnost Frana Kocbeka, ki je ostal predsednik in blagajnik polnih 34 let. Ni čudno, če je bil sedež podružnice samo po imenu v Mozirju. Dejansko je imela podružnica svoj sedež v Gornjem gradu, ki je bilo včasih pomembnejše slovensko središče kot danes. V Gornjem gradu ni bil samo Kocbek kot predsednik, ampak tudi do l. 1911 oba tajnika, notarski kandidat Tone Perne do l. 1896, nato učitelj Ignac Šijanec do l. 1911 ter načelnik markacijskega odseka Božič. Šele l. 1909 se je prebudit »celjski odsek«. Dotlej so se vršili občni zbori podružnice v večjih krajih Savinjske doline, po letu 1909 pa v Celju, čeprav je sedež še vedno ostal v Gornjem gradu, podeželski udje podružnice pa so bili še dolgo med najbolj delavnimi in vplivnimi.

L. 1898 je podružnica ustanovila markacijski odsek. Ta je bil res zelo delaven, Kocbeku samemu je to delo močno prijalo. Že v prvem letu društvenega obstoja je bilo markiranih 40 različnih polov. Podružnica je napravila pot od slapa Rinke na Okrešelj, po kateri danes roma vsako poletje deset tisoč obiskovalcev Okrešlja, dalje pot na Jermanova vrata, s katero je predrila smer v Bistrico in s tem na široko odprla vrata v ta del slovenskih Alp predvsem Ljubljani. Omembe je vredna pot čez Turski žleb na Skuto, gotovo ena najmikavnejših poti v naših Alpah. V kratkem času je podružnica razširila svoje »potne pravice« v boju z nemško celjsko sekcijo. Ta se je sicer upirala, ker pa ji je manjkalo požrtvovalnih delavcev, se je včasih sama umaknila. Njen zadnji prodor je bil l. 1910 z otvoritvijo poti iz Robanovega kota na

Moličko peč. Iz otvoritve so celjski Nemci naredili manifestacijo nemštva na našem ozemlju in so nanjo povabili vse sekcije iz Nemčije, Avstrije, češ dokažite Nemci, da trdno stojite na okopih, ob katere buta »slovenska povodenj«.

Med obema vojnama je omembe vredna Kopyšková pot iz Skrbine na Ojstrico, lep zaključek tovrstnega delovanja podružnice pred drugo svetovno vojno.

Podružnica je takoj čutila odgovornost za napredek celotne doline in je zato nadaljevala delo dr. Frischaufa za izgradnjo ceste v Solčavo in Logarsko dolino. L. 1894 so začeli graditi cesto iz Luč v Solčavo in že to leto je podružnica ustanovila poseben cestni odbor za cesto v Logarsko dolino. Odboru je predsedoval solčavski župnik Miloš Šmid. V zapisnikih podružničnih sej se vidi, kakšne težave je odbor imel pri prepričevanju odgovornih oblasti, da je cesta za napredek doline potrebna. Prva seja odbora je bila 19. avg. Poleg Šmida so bili člani odbora solčavski župan Primož Podbrežnik, občinski svetnik Rok Klemenšek iz Sv. Duha, Anton Herle, posestnik in krčmar v Solčavi, ter Kocbek sam. Posestniki ob dotedanji stari slabi cesti so sklenili svet za cesto darovati s pogojem, da se material za cesto ne jemlje tik ob cesti. Urban Klemenšek je obljubil ves svet od Proštovske do Krzrnarjeve brvi pod pogojem, da bo šla cesta za vodo. Primož Podbrežnik je obljubil ves les za Podbreški most in most čez Gorico. Mostnice in denarne prispevke so obljubili še isti Podbrežnik, Logar, Plesnik, Suhadolnik p. d. Covnik, Prodrik p. d. Matek, Poličnik p. d. Gradišnik, Knez p. d. Perko, manjše zneske so obljubili še Logar, Kautman, Ošep, Jamnik, Kramar, Mlinar in Vider. Vsi ti so se k zapisniku podkrižali, za pričo sta bila Kocbek in Klemenšek.

Toda cestni odbor je ostal praznih rok. Cesta se v Avstriji ni zgradila, prehodov od severa na jug je bilo za danajsko cesarstvo že dovolj: Pontabelj in Predil, Koren, Ljubelj, Jezersko. Cesta je stekla le do Solčave, težko pa je bilo celo preskrbeti sredstva za vzdrževanje.

Cesta je bila na dnevnem redu skoraj vsake seje in vsakega občnega zbora. Vrstile so se vloge in prošnje, posredovanja in moleوديةvanja, toda uspeha ni bilo. Na seji podružnice 16. oktobra je Kocbek poročal, da so prošnje poslali SPD, kamniška in savinjska podružnica na ministrstvo notranjih zadev. En prepis je dobil dr. Frischauf, drugega pa državni poslanec Berko za poslansko zbornico. Občni zbor 16. avg. 1898 se je obširno ukvarjal s cesto med Ljubnim in Lučami in pismeno opozoril gornjegrajski zastop na pomen ceste za razvoj tujskega prometa.

Tujski promet se je tedaj v Avstriji že uspešno razvijal, manj seveda v slovenskih deželah, a najmanj v Savinjski dolini. Podružnica ji je hotela dati ta vir dohodkov. Zato je sodelovala na »Fremdenkongressu« v Gradcu l. 1894 in tja na nasvet pesnika Aškerca poslala zbirko slik iz Savinjskih Alp s slovenskimi

napisi. L. 1896 je podružnica sklenila, naj se postavi hotel v Tograrski dolini. Stala je za ustanovitvijo zadruge »Rinka«, v kateri so imeli svoje deleže takratni vodilni slovenski ljudje iz Celja in Savinjske doline. Vendar zadruga ni uspela s svojimi načrti. Večji hotel brez ceste bi najbrž ne zdržal gospodarskega računa. L. 1903 je podružnica na petrograjsko turistično razstavo poslala zbirko slik, fotografij, zemljevide s potmi in kočami, modele in table s posušenimi planinskimi cveticami. L. 1903 se je v podružnici zganila misel, da bi se ustanovilo »društvo za pospeševanje prometa tujcev«. Kocbek je bil pri svojem vodstvu podružnice res vsestranski.

Da bi turistično vrednost doline povečal, se je močno ukvarjal z odkrivanjem naravnih znamenitosti. Njegovi zapisniki govore o podzemskih jamah, ki so se mu zdele ogleda vredne. Štel jih je k planinskemu delovanju, zato jih je odkrival, popisoval in do njih zaznamoval pota. L. 1894 je bila zaznamovana pot v Pekel pri Žalcu, l. 1897 so postavili napisno tablo in klop pri Potočki zijalki. L. 1898 je podružnica kupila Trbiško zijalko, l. 1902 jo je preiskala, poleg te pa še Erjavčevo, Votenco, Tinčovo jamo pod Mostnim vrhom, Stebirnico in Radošnikovo jamo. Z nakupom in z raziskovanjem je Kocbek hotel te naravne znamenitosti rešiti pred Nemci. Da je bilo to potrebno, se vidi tudi iz zgodovine znamenite Potočke zijalke.

Tudi na drugih področjih je podružnica zajela delo starejših tujih planinskih društev in tako na tem področju potrdila slovenski življenjski zapisniki govore o raznih načinih propagande: o predavanjih, skupnih izletih, kresovanjih, veselicah, reševalni službi, zemljevidih, fotografijah, razglednicah in spominskih knjigah. Vse to so na videz drobne stvari, pomenijo pa delo, ki ga je po ogromni večini opravljal kar Kocbek sam. Omembe je vredno, da je podružnica že 2. febr. 1904 sklenila ustanoviti folkloristični muzej in se lotila zbiranja starin.

Delo podružnice je segalo tudi čez savinjski okvir. Kocbekovo ime, naslonjeno na Frischaufovo avtoriteto in podprto z neverjetno marljivostjo, je seglo na Jezersko, kjer je l. 1898 Čehom izbral prostor za Češko kočjo na Spodnjih Ravnah. L. 1899 je podružnica spodbujala Kamničane, naj se lotijo kočje na Kamniškem sedlu in poslala Prelesnikovo pismo o tem osrednjemu odboru s toplim priporočilom. Isto leto pošljejo Kranjčanom načrt za kočjo na Storžiču. L. 1904 je pomagala ustanoviti šaleško podružnico. Lotila se je tega, češ da je dolina preveč oddaljena, kar je za relacijo Gornji grad kolikor toliko držalo. L. 1896 je podružnica sodelovala celo pri ustanovitvi bolgarskega planinskega društva. Univ. prof. Fedorov je pisal podružnici za navodila, kako se tako društvo ustanovi. Kocbek mu je poslal, kakor pravi v zapisniku, navod za osnovanje in različna pravila.

Za zgodovino naše GRS je zanimiv podatek, da je Hugon Roblek, farmacevt iz Radovljice,

za Kocbekovo kočjo l. 1896 podaril »izborno sestavljeno lekarno«, obenem pa nasvetoval, naj si podružnica kupi Eismarckovo knjigo »Erste Hilfe bei Unglücksfällen«. Na seji 31. marca 1896 so sklenili kupiti 5 izvodov tega priročnika.

Od l. 1897 do l. 1907 teče delo za novo slovensko kočjo na Okrešlju, v zapisnikih so sledovi dela za kočjo na Boču, na Mrzlici, na Lisci, na Golteh.

Podružnica je v prvi dobi svojega delovanja postavila planinske postojanke l. 1896 na Golteh, l. 1894 Kocbekovo kočjo na Molički peči, Kočo na Boču, Hausenbichlerjevo na Mrzlici, l. 1898 Gornjegrajsko kočjo na Menini, l. 1908 pa Frischaufov dom na Okrešlju. Torej šest planinskih gradenj iz skromnih slovenskih sredstev zbranih iz skromnega slovenskega mesteca pod gorami Gornjega grada. Postojanke so bile za tiste čase dovolj velike in pomenijo začetno gospodarsko osnovo slovenskega planinstva. Največji dosežek je nedvomno Frischaufov dom na Okrešlju. L. 1907 je plaz podrli nemško kočjo D. u. Ö. A. V. na Okrešlju in slovensko delavsko bajto. Na seji 2. junija so sklenili, da bo kočja stala ca. 1200 K in da bo stala na tlorisu 7 × 5 m. Ime je postojanki dal osrednji odbor SPD verjetno na pobudo podružnice. To je bilo tem važnejše, ker so Frischaufu prav v tem času najhuje napadali nemški šovinisti. Na občnem zboru 29. 1. 1908 je Kocbek poudarjal važnost Frischaufove kočje: »Okrešelj je ključ Savinjskih planin in ta ključ se je posrečilo naši podružnici pridobiti, sedaj le glejmo, da ga pravilno rabimo.« Omembe je vredno, da je Janko Poklin iz Kamnika brezplačno napravil vodovod na Okrešlju. Podružnica je zato njega in njegovo hčerko imenovala za častna člana, istočasno pa je bila podružnici odklonjena državna podpora, o čemer jo je obvestil dr. Janko Hrašovec.

Celjski odsek

L. 1908 se je začelo pisati in govoriti, naj bi se v Celju ustanovila nova podružnica SPD. To za obstoječo savinjsko podružnico ni bilo brez važnosti, saj je imela v svojih vrstah ugledne člane prav iz Celja, z ustanovitvijo nove podružnice pa bi jih utegnili izgubiti. Zato so na seji 18. maja 1908 v Gornjem gradu sklenili, da predsednik Kocbek skliče v Celju sestanek celjskih članov, jim poroča o delovanju podružnice, ki naj se centralizira v Savinjskih Alpah. V Celju pa naj se osnuje poseben odsek podružnice. V letu 1908 je Kocbek sklical samo dve seji. Na prvi seji l. 1909 to omenja in opravičuje s tem, »ker smo se od slučaja do slučaja privatno pogovorili o tem in onem.« Tudi zapisnik te seje je Šijanec zapisal zelo nakratko in ga končal s sklepom seje, naj se za Celje osnuje pod okriljem podružnice poseben odsek. Kocbek tega zapisnika ni več podpisal.

Novi Frischaufov dom na Okrešlju
obnovljen v letih 1939—1961

Foto: Fr. Perec

Stiri dni po tej seji 30. I. 1909 se je v Celju vršil občni zbor podružnice. Kocbek je predlagal, naj se volijo odborniki iz vrst Celjanov, češ da se za celjsko okolico nič ne stori v prometnem oziru. Rafko Salmič je temu predlogu ugovarjal in poudarjal predvsem Kocbekovo delavnost. Če bi odstavili Kocbeka, bi vzeli otroku mater. Naj se ustanovi celjski odsek, ki pa ne bo imel dosti dela, saj so večinoma že vsa pota prevzeli Nemci in jih je markirala celjska sekcija D. u. Ö. A. V. Kocbek je nato pravilno ugotovil, da bo savinjska podružnica pokopana, če se ustanovi celjska. Res pa je, da savinjska v Celju in okolici ne more delovati, če je odbor skoraj ves v Gornjem gradu. Toliko je imel dopisnik celjske »Domovine« prav.

Z dnevnega reda je stvar odrinil notar dr. A. Božič s predlogom, naj se dosedanji odborniki z vzklikom znova volijo, o celjskem odseku pa naj se govori pri slučajnostih. Izvoljen je bil stari odbor: predsednik Kocbek, tajnik Šijanec, odbornika dr. A. Vrečko in Podbrež-

nik. Dr. Božič je nato utemeljil potrebo po celjskem odseku. Vodil naj bi ga celjski odbornik savinjske podružnice, okoli sebe pa naj bi zbral 4 ali 5 odbornikov. Ta predlog so podprli Šandor Hrašovec, prof. Jošt, Armin Gradišnik in Prekoršek.

Kocbek je nato pozval občni zbor, naj izvoli odbornike za celjski odsek. Predlagal jih je Smertnik, pogost obiskovalec Logarske doline, in predlogu dal ambiciozno intonacijo: »Vsak narodno čuteč Celjan mora biti vesel preobrata v celjskem planinstvu. Veselo je tudi znamenje, da se v prvi vrsti naši akademiki brigajo za to delo.« Vendar na občnem zboru akademiki niso imeli moča, ki bi zastopal v celjskem odseku klub naprednih akademikov v Celju — imenovali so ga kasneje. Predsednik odseka je bil dr. Josip Vrečko kot odbornik savinjske podružnice, člani urar Salmič, krojač J. Hočevar in učitelj Fr. Kranjc. Salmič je na občnem zboru predlagal v odbor še jurista Dragotina Vrečka in Prekorška, Smertnik dr. Gvida Serneca kot zastopnika Sokola. Vsi so hili soglasno izvoljeni, občni zbor se je razšel, potem ko je Kocbek še enkrat pozdravil ustanovitev celjskega odseka. Na naslednjem občnem zboru 28. dec. 1909 celjski odsek ni poročal o svojem delu. Notar dr. Božič iz Gornjega grada je želel zvedeti o delovanju odseka, toda zapisnik pravi na njegova vprašanja samo: »Se pojasni.« Nič pa, kaj se je pojasnilo.

Navzoč je bil tudi urednik »Domovine« Lesničar. Vprašal je, kaj je s hotelom Rinka. Kocbek mu je odgovoril, da skrbi za to zadruha »Rinka« in da se priprave polagoma vrše, da pa postavitev hotela večjejo na cesto. Dokler te ni, se hotel ne bi mogel rentirati. Sodeč po tem se je delo za razvoj turizma v GSD ustavilo ali vsaj ustavljalo, tudi celjski odsek ni pomenil transfuzije za to. V tem času so odprli kočjo na Raduhi (29. 6. 1910), toda to ni pomenilo nič bistvenega. Na občnem zboru je bilo veliko predlogov, vendar do sklepov ni prišlo. Dani so bili v premišljevanje odbora podružnice, celjskemu odseku in osrednjemu odboru. L. 1910 sta se vršili le dve seji zaradi izgradnje kočje na Korošici po načrtih ing. Skaberneta in zaradi razglednic. Omembe vreden je sklep, da podružnica odstopi »folkloristične stvari« mariborskemu muzeju, pridrži pa si lastninsko pravico. V l. 1911 ni bilo nobenega zapisnika. Poročilo o občnem zboru 8. febr. 1911 je izšlo v PV 1911, str. 114—118. Kocbek je pomanjkanje zapisnikov opravičil s tem, da so se odborniki »proti osebno dogovorili o planinskih in društvenih zadevah«. 26. dec. 1911 je umrl tajnik Ignac Šijanec.

18. občni zbor se je vršil 21. aprila 1912 v posvetovalni dvorani celjske posojilnice v Narodnem domu v Celju. Navzočih je bilo komaj 16 članov, čeprav je število članov sicer močno naraslo.

Na tem občnem zboru je poročal tudi celjski odsek. Imel je 8 sej, priredil je »planinski sejem«, ki je vrgel 539 kron, in 14 izletov na

Tovst, Šmartno v Rožni dolini, Celjsko, Lisco, Kum, Golte in Okrešelj. Na predlog dr. Jura Hrašovca je to poročilo občni zbor odobril. V novem odboru sta dva Celjana, poleg dr. Josipa Vrečka tudi dr. Milko Hrašovec. Po l. 1912 zapisniki niso ohranjeni.

Če sklenemo s tem razdobje prvih 20 let, to je do prve svetovne vojne, lahko ugotovimo, da je bil Kocbekov program v mejah njegovih možnosti in njegovih idej izčrpan. Na Korošici, Raduhi, Menini, Golteh, Mrzlici, Lisci in na Boču so stale skromne planinske postojanke, planinska podružnica, ki je od l. 1912 imela po pravilih svoj sedež v Gornjem gradu, je imela zanesljive člane v Celju, Žalcu, Preboldu, Šoštanju, Velenju, Mozirju, Nazarju, na Ljubnem in Solčavi in je v glavnem imela nepolitični značaj, združevala pa je narodno zavodne ljudi z načeli, zaradi katerih je bila poklicana v življenje.

S tem seveda ni rečeno, da Kocbek s svojimi odborniki ni imel širših in večjih načrtov. Z delom za planinstvo je skušal dolini dati osnovo za razmah tujskega prometa, toda v tem pogledu ni imel niti srečne roke niti uspehov. Vzrok seve ni bil v njegovi premajhni delavnosti ali nesposobnosti. Napredek je šel mimo doline iz drugih razlogov. Simbolično je to, da je bila društvu l. 1908 odbita državna podpora, čeprav sta se zanjo trudila dr. Juro Hrašovec in dr. Ploj.

Društveni arhiv iz časov prve svetovne vojne mi doslej ni prišel v roke. Pregledal ga je zgodovinar profesor Janko Orožen. Njegovi izpiski so vključeni v Zgodovino Savinjske podružnice SPD, ki v tisku še ni izšla. Nedvomno je vojna zavrila nadaljni razmah organizacije, bati se je bilo celo za življenje društva.

Po vojni je moral D. u. Ö. A. V. prodati vse svoje postojanke, ki so stale na slovenskem ozemlju, vključenem v državo SHS, osrednjem odboru SPD. Nemško kočo na Korošici in Piskernikovo kočo v Logarski dolini je osrednji odbor odstopil savinjski podružnici. Vendar l. 1918 ni pomenilo preroda planinstva. Nekaj let po vojni se delo ni premaknilo. Planinske koče so bile izropane, niso se v redu vzdrževale, koča na Menini je bila požgana. L. 1922 se je v podružnici osnoval odsek za gradnjo ceste iz Solčave v Logarsko dolino. Vodil ga je Roblek iz Žalca. V treh letih je Roblekov odsek dosegel svoj namen, Logarska dolina je bila dosegljiva z avtomobilom. Cesta je postavila podružnico v popolnoma nove okoliščine. Logarski se je približalo Celje in veliki svet, in vse, kar je bilo dotlej v tem alpskem svetu zgrajenega za sprejem planincev in turistov, je postalo premajhno, podružnica v starem položaju ni mogla biti več kos. Kocbek pri Gornjem gradu pri vsej dobri volji ni mogel voditi vsega dela. Tedaj je l. 1923 v Celju ustanovil sodni svetnik Tiller gospodarski odsek. Ta odsek je poživljal delo podružnice na vseh področjih, predvsem pa zbral sredstva za novo postojanko v Logarski dolini, za Tillerjevo kočo.

L. 1926 je podružnica izdala Kocbekovo knjigo »Savinjske Alpe«. Kocbek si je z njo postavil spomenik svojemu delu, med vsemi predsedniki slovenskih planinskih društev najtrajnejši. Z njo pa se je tudi poslovil od podružnice.

L. 1927 se je podružnica preselila v Celje, Kocbek je odstopil, izvolili so ga za častnega predsednika, predsednik pa je postal sodnik Tiller. V naslednjih letih je podružnica popravila Frischaufov dom, zgradila garažo in majhen bazen v Logarski dolini ter od soseda Plesnika kupila nekaj zemljišča v Plestju pod slapom Palenkem. L. 1929 je podružnica odprla novo večjo kočo na Golteh, namenjeno predvsem smučarjem, povečala pa je tudi nekdanjo nemško kočo na Korošici ter jo tudi obravnavala kot podlago za razvoj smučarstva. Koča je dobila ime po zaslužnem Kocbeku. L. 1931 je podružnica kupila od ljubljanske škofije 428 ha narodnega planinskega sveta in s tem planinski posesti pridobila najlepšo krnico v naših Alpah — Okrešelj z namenom, da bi bil to narodni park.

L. 1932 je nekako za 40-letnico podružnica odprla poleg Piskernikove in Tillerjeve koče planinski dom z lastnim vodovodom.

L. 1933 je moral zaradi boleznih odstopiti Tiller in v peto desetletje je podružnico povedel dr. Milko Hrašovec. V treh letih pred vojno je podružnica razvila široko planinsko, turistično, smučarsko, propagandno in alpinistično dejavnost, imela pa je tudi velike gospodarske načrte na Golteh in na Tovstu s Celjsko kočo, priprave za njihovo izvršitev pa je zaradi vojne morala prekiniti. Vendar je obnovila Kocbekov dom na Korošici, Frischaufov dom, zgradila elektrarno v Logarski in pripravila gradbeni les na Golteh. Važna je vsebinska obogatitev podružničnega dela s smučarstvom in alpinizmom. Posebno lepe uspehe je imel smučarski odsek, po organizaciji, po številu članov in v športnem ugledu močnejši od nemškega in nemčurskega smučarskega kluba, ki so ga v tistih letih ustanovili celjski kulturbundovci. Na Okrešlju in v Robanovem kotu pa srečamo že tudi celjske plezalne naveze. Razen mladega Dušana Gradišnika, Franceta Herleta in Vršnika sicer ne načnajo zahtevnejših plezalskih problemov, vendar pa le tvorijo tenko osnovo celjskega alpinizma. Pomembna pridobitev je Kopinškova pot preko Škrbine na Ojstrico iz l. 1939.

Savinjsko planinstvo leta 1941

Naravnost ganljivo je vzeti v roke zapisnik 15. odboroze seje savinjske podružnice SPD z dne 13. 3. 1941. Mesec dni pred katastrofo, ki jo je pripravljala furor teutonicus vsem našim narodom in posebej slovenskemu, se je zbral maloštevilni odbor in sklepal o tekočih zadevah društva, značilnih za njegovo vsebino, naloge in značaj. Na seji so bili predsednik dr. Milko Hrašovec, tajnik Branko Zemljčič,

Saksida, Kopinšek, Kovač, Martelanc, Vrtovec, dr. Kalan. Sklenili so, da bo občni zbor v četrtek 3. aprila v mali dvorani Narodnega doma, sicer pa je tekel razgovor o 50-letnici dr. Janka Pretnarja, o treh predavanjih, o Celjski koči, o planinskem plesu, o smučarskem dnevu in o cenah. Delo v društvu je bilo dobro vpeljavano, postojanke v Logarski, Okrešelj, Korošica, Mozirska in Celjska so spadale med naše najsolidnejše, odbor je bil na startu za večjo gradnjo na Golteh.

Zapisnika o občnem zboru nisem našel. Nekaj dni po tistem datumu je bilo z dnevnega reda potisnjeno vse, kar bomo danes v zapisnikih zadnjih let pred vojno kot lakoničen, bled odev takratnega življenja.

Okupator ni bil za to, da planinsko delovanje preneha. Hotel mu je le dati nemški značaj, kakršnega je v letih celjske sekcije Ö. A. V. imelo. Res se je ta planinska firma spet pojavila v naših gorah z namenom, da prevzame našo lastnino in izbrise sledove našega dela. V ostankih arhiva je nekaj nemške korespondence z oskrbniki Okrešlja, Korošice, potrdilo o podpori, pisne knjige z Mrzle gore in še nekaj drugih, sicer pa nobenega akta, ki bi imel resnično dokumentarno vrednost. Verjetno so se te stvari raznesle l. 1945 na razne kraje, zelo verjetno pa medvojnega arhiva tudi ni bilo veliko, ker zanj ni bilo razlogov. Tako nekako se mi je o tem l. 1951 izrazil tudi Udy, nekak nemški komisar sav. podr. SPD in predsednik okupatorske celjske sekcije tedanjega DAV.

Savinjsko planinstvo po osvoboditvi

Razvoj planinske organizacije po osvoboditvi je bil za zgodovinarja že zabeležen. V Celju se je obudila misel nanj najprej v smučarskih vrstah. Celjski smučarji so bili v letih pred vojno dokaj agilni, imeli so nekaj dobrih tekmovalcev in organizatorjev, poleg tega pa je z Mozirsko kočo pogorelo najbolj priljubljeno celjsko smučarsko torišče, prizorišče mnogih tekem in ena prvih skromnih smučarskih pist pri nas, znanega Meštrovega smuka v Zaloko. Za začetek so postavili barako nekaj korakov stran od prve Mozirske koče iz l. 1896, ki je seveda tudi že davno ni bilo več. Barako so postavili za smučarsko sezono 1945/46. Imela je dva pograda za kakih 20 ležišč, gašperček, enokapno streho. Spriču tega, da je bilo tedaj s celjske strani težko priti na Korošico, Okrešelj, Logarsko in Raduho zaradi obmejnih predpisov, lahko štejemo tisto smučarsko lesenjačo kot začetno materialno bazo povojnega savinjskega planinstva, kot prvo kal in pobudo. Smučarji so se zbrali, ne glede na razne organizacijske nejasnosti in integracijo športov v tistem času iskanja novih organizacijskih oblik.

Ze konec l. 1945 in v začetku l. 1946 se je pokazalo, da je organizacijska integracija bolj formalnega značaja, saj je delo odvisno od oseb in od narave športa, za katerega se te

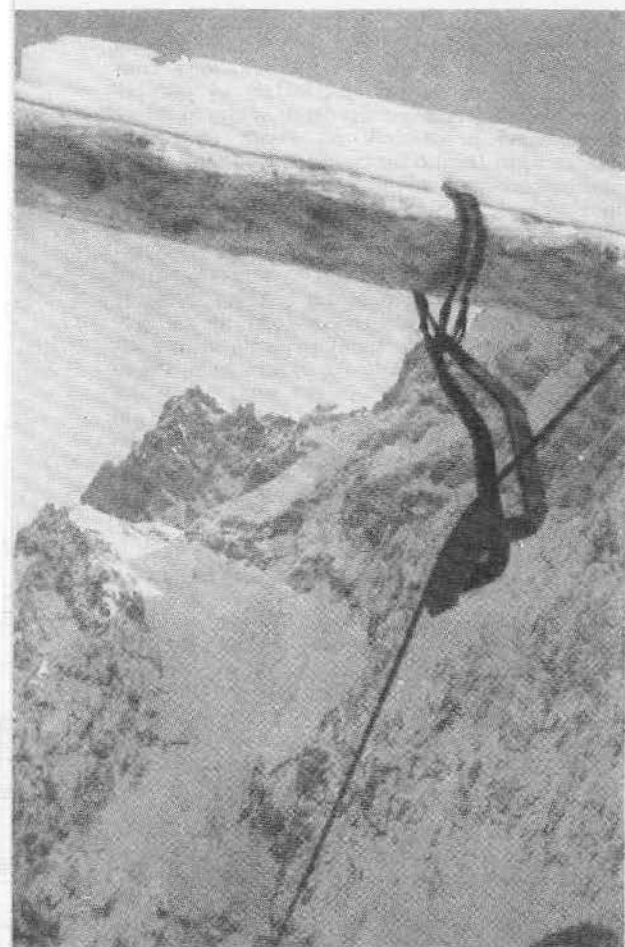
osebe zanimajo. Spominjam se tistih prvih sej v okviru planinskega odseka in prvega občnega zbora, ki se je vršil nekako v znamenju predaje poslov. Sklicatelj in poročevalec je bil predvojni predsednik dr. M. Hrašovec, novi predsednik pa Fedor Gradišnik ml., za njim Danilo Martelanc. Delovanje nove planinske organizacije je bilo znatno skrčeno in prvem letu tudi ne povsem jasno usmerjeno. Kaj kmalu se je pokazalo, da je treba zbrati ljudi ob določenih nalogah in si postaviti jasen cilj. Prvi koraki v tem smislu so bili izvršeni v prvi polovici l. 1946, ko se je sklenilo obnoviti Mozirsko kočo na Golteh. Geslo obnove je bilo tedaj prvo na vseh področjih in je tudi veljalo na planinskem. Posebej je to veljalo za savinjski svet. Savinjska podružnica je imela veliko postojank, zato jih je veliko izgubila in jih je morala veliko obnoviti.

Obnova planinskih postojank

Spominjam se našega petletnega načrta iz l. 1947. V tistem načrtu ni bilo sicer dovolj natančnega premisleka, a z njim smo zadelo vse tiste naloge, ki smo jih prevzeli od predvojnih prizadevanj in ki so jih narekovala povojne potrebe. Računali smo z veliko moderno postojanko na Okrešlju, s povečano Korošico, s turistično organizacijo Logarske, kjer naj bi planinska organizacija postavila vsaj dva hotela, z velikim planinskim hotelom na Golteh, z novo cesto v Logarsko in z vzpenjačo na Korošico, Okrešelj in na Golte. Seveda je bilo v tem precej takrat običajnega zanosa, a vendarle se je gospodarsko delo PD Celje usmerjalo v glavnem po teh velikih zamislih, uresničevalo pa jih je seveda bolj pretehtano in v okviru možnosti.

Mozirska koča, ki smo jo začeli graditi 20. avg. 1946, nam je pomenila sicer provizorij, a kakor se rado zgodi, je provizorij ostal do danes in do večjih gradenj tu ni prišlo. Ker niso bile potrebne, je misel nanje zamrla, čeprav obstoji v društvenem arhivu lep načrt ing. Korenta za hotel na Illeviških oz. na Muravi. Gradnja Mozirske koče je za društvo pomenila veliko delovno zmago in to v najskromnejših razmerah. S kreditom 250 000 din je v treh mesecih spravila kočo pod streho, tako da je pozimi 1946/47 koča smučarje že sprejemala. In bila je huda tista zima. Težko je bilo držati tesarje in zidarje in še posebej kuharico v odprti kuhinji, ki je stala prav na mestu prve postojanke iz l. 1896. V obnovi in izgradnji koče je vžidanega precej prostovoljnega dela znanega celjskega športnega delavca in publicista prof. Karla Juga, celjskih gimnazijcev, v naslednjih letih pa odbornikov Jakliča, Kopitarja in Završana. Društvu so šli na roko posestniki v Šmihelu, Brezju in Mozirju: Verbuč, Troger, Goričar. Koča je bila prva po vojni obnovljena planinska koča na Slovenskem.

Z Mozirsko kočo pa je društvo imelo nepretrgano delo vse do l. 1953: V l. 1948 je bilo treba

Pogled na Ojstrico z Okrešlja mimo tovarne žičnice, ki so jo zgradili l. 1959 zaradi gradnje nihalnega tista izpod Rinke na Okrešelj

Foto: Fr. Perc

urediti notranjščino, l. 1949 in l. 1950 smo ji prizidali verando in moderno gostinsko sobo, podaljšali teraso pred kočo, da bi ji dali dovolj ravnega terena, izboljšali dovozne poti in še marsikaj. Junija 1951 je kočica pogorela v gozdnem požaru, čigar sledovi so še danes vidni in bodo verjetno ostali značilni za sedanjo podobo Golt z južne strani še desetletja. V pol ure je bilo na tleh vse, kar se je s tolikšnim navdušenjem in ljubeznijo gradilo skozi štiri leta.

Kako je društvo viselo na tej, v tem času pravzaprav edini postojanki, se vidi iz tega, da je kljub prostranemu in pošastnemu pogorišču kočica dva dni nato že odprlo pod šotorom, mesec dni nato pa na mestu, kjer je stala stara postojanka iz l. 1896, že postavilo lesenjačo s pogradi za 50 oseb, s kuhinjo in pritliklinami. Ni še preteklo leto, že je društvo na starem mestu odprlo novo lepšo postojanko

s petimi sobami, 30 posteljami in 100 skupnimi ležišči.

V tem času je društvo v skladu s predvojno tradicijo ustanovilo smučarski odsek kot nadomestilo za samostojno smučarsko društvo, ki ga v Celju po osvoboditvi nikdo ni ustanovil. Tudi ta odsek je gojil graditeljske ambicije in zgradil na mestu starih postojank iz l. 1896 in pomožnih iz povojnih let smučarsko depadanso s pritliklinami in gospodarskim poslopjem. Nad Hlevišči pa je montiral prenosno smučarsko vlačnico, darilo šoštanjkega okraja.

Vsa dela na Mozirski koči so se od l. 1947 gradila z mislijo na elektrifikacijo Podgolt in kočice same. L. 1948 je društvo ustanovilo v Mozirju odbor za elektrifikacijo, v katerem so poleg društvenega predsednika in gospodarja kočice delali največ šmihelski posestniki. Delo je počasi napredovalo, a končno le bilo kronano z uspehom. V elektrifikacijo kočice same je društvo investiralo milijonske vsote, vendar se tega ni ustrašilo, zavedajoč se, da je z elektrifikacijo povezano vprašanje tekoče vode na Golteh. Te na Golteh še zdaj ni, investicija je prevelika, promet premajhen, da bi o njej razmišljali. Najbližji studenec je od kočice oddaljen četrte ure, pod Belo pečjo pol ure, na Ravnah pol ure. V poštev pa pride le zajetje v grapi med Kortnerjem in Kebrom v višini 870 m. Še pred vojno je savinjska podružnica poklicala jamarje, med njimi Bara, da bi dobili vodo iz podzemskih kraških »kleli«. Tiste raziskave so, kakor govori zapisnik iz tistih let, ostale brezuspešne in vprašanje vode na Mozirski rešuje še vedno kapnica. Kljub temu pa ima kočica centralno kurjavo.

Mozirska kočica, četrta slovenska kočica v naših Alpah, je zanimivo planinsko torišče. Zgrajena l. 1896 je bila l. 1928 prenovljena, nato opuščena in 100 m stran zgrajena nova in večja takoimenovana Lesjakova kočica. V NOB l. 1941 je bila požgana v bojih XIV. divizije, nekaj tesnega lesa, pripravljenega za novo večjo postojanko, pa je ostalo. Samo po vojni je PD Celje na tem torišču zgradilo 5 stavb, če računamo tudi ono prvo iz l. 1945, skupaj je stalo tu od l. 1896 8 planinskih objektov.

Kljub temu danes ne moremo trditi, da spada kočica v prvi plan. To sicer nikoli ni bilo, a vsaj zimska sezona je bila živa. Zdaj tudi te ni. Slabe zime in dovolj drugih boljših ali celo cenejših postojank, pa izgine smučarski živčav celo ob zimskih počitnicah, ko ga je vendarle po naših gorah še toliko, da lahko govorimo o smučarji. Predvojni planinski gospodarji so rekli: »Mozirska je imela obisk, dokler se ni začela sezona v Logarski.« Danes je to huje: Na Mozirski pada obisk poleti in pozimi. Gozdna cesta iz Mozirja do Šmihela kočice planincem ni približala. Avtomobilisti imajo dovolj boljših postojank in to dosegljivih brez hoje, s komfortom in z vsemi atributi hotela. Mozirska tega nima. Grajena je bila kot provizorij. Čas jo je prerasel. Čeprav me vežejo nanjo nič koliko spominov, potov in seveda

tudi dela, danes ne vidim možnosti, kako naj doživi svoj prerod ali doživi vsaj približno tak pomen, kot ga je imela. Seveda, spremeni se razmere in Mozirska koča ni edina, ki je zašla v stisko. Ne samo pri nas, tudi drugod je tako.

Logarska dolina

Planinske stavbe v Logarski so bile prav tako požgane l. 1944. Menda je storil zločin nad njimi žandarmerijski oddelček iz Železne Kaple. L. 1945 je ena najlepših alpskih dolin ostala v svobodi brez turističnih objektov, ki jih je imela. Požgane so bile tudi Plesnikova in Logarjeva domačija ter hotel Logarskih sester. Ostala je le Logarska »Kavarna« v Kotu. Pa to še ni bilo vse. Logarska je bila do l. 1951 zaprta z obmejnimi predpisi, potrebnimi zaradi obvladovanja položaja na mejah naše države. L. 1950 so se predpisi nekoliko zrahljali, vendar še ne toliko, da bi se dolina odprla širšemu obisku. Čeprav je PD Celje mislilo na svojo imovino v Logarski, zaradi nje vendarle ni imelo težke vesti. Leto za letom se je govorilo, da je treba zaščititi odkrite zidline, a do tega ni prišlo. V letih od 1947 do l. 1950 je bila namreč zelo aktualna tema razmejitve med planinstvom in turizmom. Do 1000 m nadmorske višine naj gradi turizem, naprej gor planinci, planinstvo naj opušta dolinske gradnje, ker ga zavajajo v gostinstvo. Planinstvo je šport, zato naj gradi samo take postojanke, ki temu služijo.

Zaradi takih nazorov se nam je zdelo, da nas v Logarski ne veže dolžnost obnove in da jo bo prevzela turistična organizacija, čim bo toliko zaživel, da bo temu kos. Toda, turistične organizacije ni bilo, oziroma se za to ni zanimala. Krajevni ljudski odbor in okraj v Šoštanj se za to stran gospodarstva v Logarski tudi nista brigala. Vsa GSD je bila sicer važen činitelj v gospodarstvu, v orjaškem gozdnem planu, medtem ko se na turizem takrat še ni mislilo. PD Celje je zato čutilo dolžnost, da vsaj opozarja na to, in je zato do l. 1952 vsako leto sklicevalo tudi turistične konference v raznih krajih z namenom, da oživi to dejavnost. Delali smo to zaradi tradicije in zaradi potrebe. L. 1946 in l. 1947 smo se trudili za to, da bi se Solčava obnovila po enolnem urbanističnem načrtu kot dragoceno alpsko središče s perspektivo na turizem. Od vsega seveda ni bilo nič, ali misel na to je vsaj boleža.

Ko je l. 1951 pogorela Mozirska koča, se je PD Celje znašlo v hipu takorekoč brez vsake planinske postojanke. Imelo je sicer Korošico, od l. 1947 tudi pozimi odprto, toda obisk na Korošici ni presegel števila 2000. Okrešelj je bil zaradi bližine meje zaprt vsa leta po vojni. Celjska koča je prišla v roke mesta Celja, ostale predvojne kočice v področja drugih društev.

Sporazumno s PZS se je PD Celje odločilo za gradnjo v Logarski. PZS je videla, da v

Plestju jemlje konec lep kos planinskega premoženja in se zato dolinski gradnji ni upirala še posebno zato, ker je Logarska dolina po svojem orografskem značaju kot izhodišče za ture izredno prikladno. Računali smo, da bomo dobili gradbeni material kot vojni pogorelci, toda ta je bil rezerviran za individualne gradnje.

Preprost ureditveni načrt, še danes uvaževanja vreden, smo si preskrbeli vsaj v načelu že l. 1949. Na turističnih konferencah, ki jih je sklicevalo PD Celje, se je o tem redno govorilo in tako je okraj Šoštanj sklical komisijo, ki naj bi začrtala gradnje v Logarski. Ljubljanske urbaniste je zastopala ing. Lapanjetova, okraj Šoštanj Miloš Vovk, Celje stavebenik Golobčanec. Bil je pust, deževen jesenski dan, tako da za obhoda ni bilo prave volje, pa tudi potrebni niso bili. Sklenili smo, da se obnovi planinski dom, poleg njega pa postavi še en hotel brez ozira na to, kdo bo investitor, obnove naj se do kraja hoteli Plesnik, Logar in Sestre, prav tako brez ozira na vrsto problemov, ki bi se ob tem utegnili odpreti. (In so se tudi res odprli.)

V znamenje te urbanistične rešitve je šlo PD Celje l. 1952 v svoje gradnje v Plestju. Zamisel je bila realna, minimalna, a vendar le taka, da bi za 20 let bila kos navalu tujcev, posebno ob taki cesti, kakršna je bila.

Bilo je težko zaradi sredstev. Takratni komite za turizem in gostinstvo, ki mu je stal na čelu dr. Žiga Vodušek, je dodelil prva dva milijona preko PZS, toda en milijon je ostal tam, ker se je takratnemu načelniku gospodarske komisije PZS vendarle zdelo preveč odrediti za napol zaprto Logarsko tak kredit. En milijon dinarjev je bilo komaj za opeko in za začetna dela, toda z delom smo jeseni l. 1952 kljub temu začeli in l. maja l. 1953 je bil kljub dolgi zimski pavzi otvorjen Planinski dom v Logarski dolini z 89 posteljami.

Še isto pomlad se je pokazalo, kako je bil tak dom potreben. V l. 1953 je prišlo v Logarsko 32 000 obiskovalcev, cestni promet z motornimi vozili se je od l. 1952 do l. 1953 potrojil zaradi enega samega planinsko turističnega objekta. Naval je bil tolikšen, da je odbor sklenil še pred glavno sezono obnoviti nekdanjo Tillerjevo kočico na isti lokaciji ob cesti, čeprav ni prav nič ustrezala sodobnim pogledom. V treh tednih je bila zgrajena kočica s točilnico za prehodne goste, z ležišči za uslužbence v podstrešju in skupnimi ležišči za prehodne planinske goste. Še isto leto smo zastavili na levem bregu stavbo, ki smo jo v začetku imenovali kar po florisu »8 × 8«. Vsa zidarska, tesarska in mizarska dela so bila opravljena, a pokazalo se je isto jesen, da takih investicijskih društev ne bo zmoglo, in depandansa »8 × 8« je bila takoj naprodaj. Investicije sicer niso bile ravno velike. Knjižna vrednost doma je znašala nekaj čez 14 milijonov. Društvo jih je dobilo, ne vse pod ugodnimi pogoji. Stroški za obe depandansi so znašali ca. 2 milijona, toda ni jih bilo pri roki in tako smo bili prisiljeni prodati »8 × 8« Cinkarni. To-

varni emajlirane posode pa smo morali biti hvaležni za posteljno opremo v I. nadstropju, ki smo jo kasneje za 500 000 din odkupili.

L. 1956 je Tillerjeva kočja pogorela. To je bil, če štejemo zraven še skromno smučarsko bajtico iz l. 1945 na Golteh, tretji požar na društvenem premoženju po vojni. Misel na povečanje sprejemnih kapacitet v Logarski je še bolj oživila. S pomočjo sredstev, ki so dotekala preko celjske turistične zveze, smo leta 1957 odprli novo veliko depandanso ob Palenku z istim nepraktičnim značajem, kot ga ima Planinski dom: Razporeditev sob je taka, da računa z masovnim obiskom, premalo je prostora z eno ali dvema posteljama, depandansa pa ima še veliko skupnih ležišč. A vendarle ima tudi to svojo dobro stran.

PD Celje je s tem izpolnilo v Logarski to, kar je bilo dolžno. Rečeno je bilo: dve veliki postojanki. Vendar so se naloge grmadile in treba se je bilo truditi, da jih izpolnimo, četudi brez upa zmage. Bile so bolj turističnega značaja, toda te in take so bile na društvenih ramah vseh 70 let.

Na društvenem posestvu v Plestju je l. 1956 okrajna zadružna zveza postavila provizorij s tendenco, da bi to ne bil, z 10 posteljami, gostinsko vezan na Planinski dom. PD Celje je l. 1957 postavilo za alpiniste Bivak pod Ojstrico, drugi bivak v Savinjskih Alpah. Pokazalo pa se je, da so to nebitvene stvari. Za napredek turizma in planinstva je bilo treba misliti na cesto in elektrifikacijo GSD. Na turistični konferenci v Logarski l. 1957 je bilo ugotovljeno, da je GSD eno izmed redkih področij, ki so na karti elektrifikacije v Sloveniji še bela. Dobro leto na to je bil daljnovid v Logarsko potegnjen. Za ozko dolino sicer »avtostrada« pod elektrovodom ni bila ravno okras, toda turistični napredek brez elektrike ni mogoč. Lastna centrala, ki se je ohranila v Plestju iz l. 1939 z zajetjem 187 m nad domom, ni zmogla vsega, saj se je od l. 1953 do l. 1957 tu razvilo kar majhno turistično naselje. Zdaj stoji vsa naprava brez haska kot simbol časa, ki je za nami. Še kot darilo je neko planinsko društvo ni hotelo vzeti, verjetno, ker bi demontaža in prevoz stala sorazmerno preveč.

Ceterum censeo vsega planinskega in turističnega delovanja, cesta v GSD, je potem prišel nenadoma na vrsto in to od Mozirja do Št. Ruperta, naslednje leto pa do Rečice. Od tu se delo v l. 1963 nadaljuje. Pri otvoritvi je predsednik mozirske občine Čop plastično označil pomen moderne ceste v GSD: »Kar je za druge kraje dobrodoča tovarna, to je za GSD dobra cesta.«

(Odlomek)

Mladinci, ne pozabite dopisovati v Planinski Vestnik. Ustanovljajte v mladinskih odsekih literarne krožke, izdajajte glasilo mladinskega odseka in ga pošiljajte uredništvu PV na ogled!

O treningu alpinistov

(Nadaljevanje in konec)

Vid Mesarič

Teorija brez prakse je mrtva, praksa brez teorije pa slepa. Ne bo nevarnosti, da bi naša teorija ostala mrtva niti ne bo naša praksa več slepa. Ne morem dovolj poudariti, kako potrebno je, da so v alpinizmu v popolni harmoniji duševne in telesne kvalitete in kako je pomembno, da jih tudi vzporedno razvijamo. To pa nam bo uspelo le tedaj, če bomo čimbolje poznali nagone, motive, zmožnosti, notranja nasprotja in borbe ter zavestne, podzavestne, prikrite in tudi potisnjene želje vsakega posameznega ali pa vsaj večine alpinistov. Poznati moramo odnos alpinista do narave, gora, stene, društva, družbe, dela, religije in še kaj. Z eno besedo: vedeti moramo čim več o alpinistih. Ali ima vse našeto kakršnokoli zvezo z alpinizmom? Vprašajmo se raje, kaj hočemo doseči s treningom. S treningom se pripravljamo na to, da bomo čim uspešneje rešili nalogo, pa naj bo ta kakršna koli.

Činitelje, ki vplivajo na rešitev določene naloge, lahko delimo na notranje in zunanje. Pod notranjimi razumemo dispozicijo, to je zmožnost za izvršitev nečesa, kar pa ni nujno, da se tudi izvrši. Nekaj časa so pojmovali, da je komaj rojen človek prazna tabla, na katero lahko napišemo, kar hočemo. Da ni tako, dobro vemo. Tudi drugo gledanje, to je, da smo kot negativ, na katerem je že vse zapisano in lahko njegove dele samo osvetlimo ali pa ne, ničesar več pa ne moremo spremeniti, je napačno, celo škodljivo, ker vedu v fatalistično verovanje v usodo, do teorije o rojenih zločincih, do tega, da sploh zanikamo vsak uspeh pedagoškega dela. Gotovo imamo rojene šprinterje, alpiniste itd. S tem mislim, da imajo maksimum od narave danih možnosti, toda ravno tako je gotovo, da jih je mnogo, ki niso nikoli postali ne šprinterji in ne alpinisti. Na drugi strani pa poznamo svetovne rekorderje, ki jih je narava prikrajšala za velik del nadarjenosti in vendar so z vztrajnim delom postali to, kar so.

Od zunanjih činiteljev, ki vplivajo na razvoj športnika, naj poudarim njegov način življenja, njegove navade in razvade, poklic,